

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра зарубіжної преси та інформації

Затверджено на засіданні кафедри
зарубіжної преси та інформації
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 3 від 27.09.2019 р.)

Завідувач кафедри

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНА У СВІТОВИХ МАС-МЕДІА»,
що викладається в межах ОПП (ОНП)
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності
061 – журналістика

Назва курсу	Україна у світових мас-медіа
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра зарубіжної преси та інформації
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, Спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі курсу	Мельник Юрій Ігорович, кандидат наук із соціальних комунікацій
Контактна інформація викладачів	melnykiurii@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/academics/postgraduates
Інформація про курс	Дисципліна «Україна у світових мас-медіа» є <i>вибірковою</i> дисципліною з спеціальності 061 – “Журналістика” для освітньої програми доктор філософії, яка викладається в <i>четвертому</i> семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс орієнтований на вивчення української та навколоукраїнської проблематики у закордонних медіа, ознайомлення студентів із еволюцією образу України у світі впродовж століть. Окрім констатаційного рівня, розробка означеної проблематики передбачає також пошуки конкретних шляхів покращення іміджу України, подолання негативних, деструктивних міфів.
Мета та цілі курсу	Мета курсу полягає в осмисленні ролі та місця України у світових інформаційних потоках. Основну увагу зосереджено на опінієтворчій журналістиці, публіцистиці, субстанційних текстах. Завдання: – Ознайомити здобувачів із публіцистичним досвідом різних країн та континентів; – З’ясувати важливість адекватної картини України у світових мас-медіа; – З’ясувати чинники, які впливають на формування образу України на шпальтах ключових періодичних видань, текстах провідних публіцистів; – Виокремити провідні тенденції постановки української проблеми у світових медіа; – Визначити шляхи утвердження позитивної української перспективи у глобальній масовій свідомості.
Література для вивчення дисципліни	Основна: 1. Лось Й. Публіцистика й тенденції розвитку світу. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. У 2-х ч.: Ч.1. — Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. — 376 с. 2. Лельонек А., Й. Лось, Д. Матерняк, Т. Лильо та ін. Потенціал слова. Міжнародні відносини і комунікація : стан і перспективи : колективна монографія. – Варшава–Львів, 2016. – 250 с. 3. Иванов В., Дудко О. Міжнародна журналістика. Міжнародний піар : навчальний посібник. – Київ : Освіта України, 2011. – 500 с.

4. Лось Й. Перспективи світоглядної публіцистики: навчальний посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 250 с.
5. Прутцков Г. История зарубежной журналистики. 1929 – 2011: Учебно-методический комплект (учебное пособие, хрестоматия). – Москва : «Аспект Пресс», 2011.
6. Гриценко О., Шкляр В. Основи теорії міжнародної журналістики. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2002.

Додаткова:

1. Anexação da Crimeia pela Rússia e a volta ao passado // O Globo. – 2014. – 20 mar.
2. Applebaum A. Welcome, Americans, to the Ukrainian swamp // Washington Post. – 2019. – Sept. 20.
3. Bagnall-Bull E. The Ukraine – the Granary of Europe. – London, [б. p.]. – 16 p.
4. Bondioli R. Ucraina terra del Pane. – Milano : Corbaccio, 1941. – 275 p.
5. Burger J. The return of Russia to Africa // New African. – 2018. – 12 Nov.
6. Chamberlin W. H. The Ukraine. A Submerged Nation. – New York : the Macmillan Company, 1944. – 91 p.
7. Esch Ch. Ukraine Turns to a Comedian for Comfort // Spiegel Online. – 2019. – April 18.
8. Kariakina A. Five years on from ‘Maidan’, Ukraine’s small successes are its real revolution. – The Guardian. – 2019. – 6 Mar.
9. Kauffmann S. Génération Maïdan. – Le Monde. – 2014. – 11 avril.
10. Klimeniuk N. Das schreckliche Wort „Krieg“ // Frankfurter Allgemeine Zeitung. – 2018. – 5 Dez.
11. Luo Li. Ukraine at crossroads: a tool for the West against Russia or friend of China? // South China Morning Post. – 2019. – 5 Jun.
12. Melnyk Iurii. „Kraj wielkiego telewizora”: fenomen rosyjskiego politycznego talk-show (2014–2017) // Konteksty kultury medialnej. Perspektywa Rosji i Ukrainy. – Warszawa : Katedra Studiów Interkulturowych Europy Środkowo-Wschodniej. Uniwersytet Warszawski, 2018 – P. 41–55.
13. Negrin L. P. Ucraina, una historia sin contar // Granma. – 2014. – 22 mayo.
14. Obermaier F. Ukraine : Land der schwarzen Erde. – Wien : Wiener Verlagsgesellschaft, 1942. – 198 s.
15. Pavlotski A. 'They have bullets. We have the city': how protesters weaponised Kyiv. – The Guardian. – 2019. – 9 Aug.
16. Putin y el objetivo de desestabilizar a Ucrania // La Nación. – 2015. – 12 feb.
17. Ucrania: fuerzas desatadas que nadie puede controlar // Clarín. – 2014. – 19 jul.
18. Ukraine has an extraordinary chance to turn things around // Washington Post. – 2019. – July 26.
19. Ukraine/Russie : la guerre des images // TéléObs. – 2014. – 17 déc.
20. Wiedemeyer G. Ukraine: Brot fur Europa. – Berlin : Curtius, 1942.

	<p>21. Zeneli V., Haluhan N. Why China is Setting its Sights on Ukraine // The Diplomat. – 2019. – October 4.</p> <p>22. Амосов Б. Майдан. Початок – великий репортаж // НВ. – 2018. – 22 лист.</p> <p>23. Батурлин Д. Тени "Майдана" // Завтра. – 2015. – 27 февр.</p> <p>24. Боплан Г. Л. де. Опис України. Меріме Проспер. Українські козаки. Богдан Хмельницький. – Львів: Каменяр. 1990. – 301 с.</p> <p>25. Борщак І. Ідея соборної України в Європі в минулому. – Париж : Український Друкар, 1923. – 28 с.</p> <p>26. Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа: Життя й пориви великого гетьмана. Київ : Свенас, 1991. – 136 с.</p> <p>27. Бурковський П. Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014–2016 років // Media Sapiens. – 2017. – 4 лип.</p> <p>28. Давидюк М. Як працює путінська пропаганда. – Київ: Смолоскип, 2016. – 200 с.</p> <p>29. Жигалкин Ю. На кого влияет и опасна ли кремлевская пропаганда? // Радио Свобода. – 2018. – 25 авг.</p> <p>30. Карп'як О. Десять фільмів про Майдан // ВВС Україна. – 2014. – 19 лист.</p> <p>31. Лельонек А., Лось Й., Матерняк Д. та ін. Потенціал слова. Міжнародні відносини і комунікація : стан і перспективи : колективна монографія. – Варшава–Львів, 2016.</p> <p>32. Мацьків Т. Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах 1687–1709. – Мюнхен, 1988. – 286 с.</p> <p>33. Мокрик Р. Як з українців «хохлів» робили // Збруч. – 2016. – 19 трав.</p> <p>34. Онацький Є. Україна очима італійських кореспондентів у Другій світовій війні // Самостійна Україна. – 1964. – лист.</p> <p>35. Пашенко А. Революція гідності: американський ракурс // Кіно-Театр. – 2016. – №5.</p> <p>36. Померанцев П. Нічого правдивого й усе можливе. – Львів : УКУ, 2015. – 240 с.</p> <p>37. Простір свободи : Україна на шпальтах паризької “Культури”. – Київ : Критика, 2005. – 526 с.</p> <p>38. Січинський В. Чужинці про Україну. – Авгсбург: Видання Петра Павловича, 1946. – 118 с.</p>
Тривалість курсу	Курс складається з 90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 16 годин практичних занять та 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Розуміти конфігурацію сил у глобальному інформаційному протистоянні; – Відстежувати ключові опінієтворчі видання світу; – Аналізувати зарубіжні видання на предмет наявності у них важливої для інтересів України інформації; – Системно осмислювати роль і місце України у світі крізь призму медіа; – Розуміти важливість адекватної картини України у світових медіа;

	<p>– Розуміти важливість утвердження і закріплення України як самостійного суб'єкта у світовому інформаційному просторі;</p> <p>– Пояснювати і прояснювати кон'юнктуру, яка впливає на позицію провідних світових видань щодо принципових для України проблем;</p>
Ключові слова	Україна, зарубіжні медіа, медійний образ країни.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Див. розділ СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Письмовий іспит в кінці семестру
Пререквізити	Предмет курсу “Україна у світових мас-медіа” тісно пов'язаний з суміжними гуманітарними дисциплінами (зарубіжна преса, світова історія, історія літератури, історія філософської, політичної думки), які є необхідними для сприйняття категоріального апарату теорії та практики світоглядної публіцистики за кордоном.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, практичні, дискусії.
Необхідне обладнання	Проектор, комп'ютер.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 30. • контрольні заміри (модулі): 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 30. • іспит: 40% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 40. <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливими для процесу навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед</p>

	<p>рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття з метою, що не пов'язана з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Модуль 1. Образ України у світі: історична перспектива.

Тема 1. Візія України у світі до 1914 р.

- а) Вступ. Мета і завдання курсу. Актуальність;
- б) Уявлення про Україну з найдавніших часів: Боплан;
- в) Хмельниччина у дзеркалі *La Gazette* Теофаства Ренодо;
- г) Образ Івана Мазепи у світовій літературі та публіцистиці;
- д) Пробудження народів Європи у ХІХ ст. та українське питання;
- е) Україна у європейських класиків ХІХ ст.

Тема 2. Практичне заняття №1. Вхідження України у глобальний медіадискурс.

Обговорення опрацьованих текстів:

1. **Січинський В.** Чужинці про Україну. – Авгсбург: Видання Петра Павловича, 1946. – 118 с.
2. **Борщак І.** Ідея соборної України в Європі в минулому. – Париж : Український Друкар, 1923. – 28 с.
3. **Мацьків Т.** Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах 1687–1709. – Мюнхен, 1988. – 286 с.
4. **Боплан Г. Л. де.** Опис України. Меріме Проспер. Українські козаки. Богдан Хмельницький. – Львів: Каменяр. 1990. – 301 с.
5. **Борщак І., Мартель Р.** Іван Мазепа: Життя й пориви великого гетьмана. Київ : Свенас, 1991. – 136 с.

Тема 3. Українське питання у 1914–1939 рр.

- а) Закордонні джерела про Україну в контексті Першої світової війни;
- б) УНР та ЗУНР у світовій журналістиці;
- в) Осмислення українського питання у міжвоєнний період;
- г) Закордонні кореспонденти в Україні під час Голодомору;

Тема 4. Практичне заняття №2. Вплив національно-визвольної боротьби 1917-21 рр. на образ України у світі. Обговорення опрацьованих текстів:

1. Листи з Харкова: голод в Україні та на Північному Кавказі в повідомленнях італійських дипломатів, 1932-1933 роки / упоряд. і вступ. ст. Андреа Граціозі ; пер. з італ. М. Прокопович. – Харків : Фоліо, 2007. – 255 с.
2. **Мейс Дж.** Ганебна Пулітцерівська премія Дюранті // День. – 2003. – 12 черв.
3. Die Ukraine : Beiträge zur Geschichte, Kultur und Volkswirtschaft / Hrsg. von Otto Kessler. – München : J. F. Lehmanns Verlag, 1916. – 65 S.
4. Ostwald P. Die Ukraine und die ukrainische Bewegung. – Essen : Baedeker, 1916. – 38 S.
5. Ukraine von gestern und heute. – Berlin : Ukr. Pressedienst; Ukr. Büro, [б. p.]. – 61 S.
6. Unterm Edelweiss in der Ukraine : Eine Gebirgs-Division im Kampf gegen Sowjet-Russland / Hrsg. im Aufl. eines Generalkommand. von Egid Gehring. – München : Zentralverlag der NSDAP, 1943. – 77 S.
7. La Famine en Ukraine. – Paris : Édition du comité de secours aux affamés de l'Ukraine. – 8 p.
8. Листи з Харкова: голод в Україні та на Північному Кавказі в повідомленнях італійських дипломатів, 1932-1933 роки / упоряд. і вступ. ст. Андреа Граціозі ; пер. з італ. М. Прокопович. – Харків : Фоліо, 2007. – 255 с.
9. Мейс Дж. Ганебна Пулітцерівська премія Дюранті // День. – 2003. – 12 черв.
10. Die Ukraine : Beiträge zur Geschichte, Kultur und Volkswirtschaft / Hrsg. von Otto Kessler. – München : J. F. Lehmanns Verlag, 1916. – 65 S.
11. Ostwald P. Die Ukraine und die ukrainische Bewegung. – Essen : Baedeker, 1916. – 38 S.
12. Ukraine von gestern und heute. – Berlin : Ukr. Pressedienst; Ukr. Büro, [б. p.]. – 61 S.
13. Unterm Edelweiss in der Ukraine : Eine Gebirgs-Division im Kampf gegen Sowjet-Russland / Hrsg. im Aufl. eines Generalkommand. von Egid Gehring. – München : Zentralverlag der NSDAP, 1943. – 77 S.
14. La Famine en Ukraine. – Paris : Édition du comité de secours aux affamés de l'Ukraine. – 8 p.
- 15.

Тема 5. Українське питання у 1939–1991 рр.

- а) Закордонні кореспонденти в Україні під час Другої світової війни.
- б) Образ “європейської житниці”.
- в) Радянська Україна в контексті Холодної війни;
- г) Українська емігрантська преса про СРСР та Україну;
- д) Бачення України у “Культурі” Єжи Гедройця.

Тема 6. Практичне заняття №3. Еволюція образу України в контексті Другої світової війни та Холодної війни. Обговорення опрацьованих текстів:

1. **Онацький Є.** Україна очима італійських кореспондентів у Другій світовій війні // Самостійна Україна. – 1964. – лист.
2. Простір свободи : Україна на шпальтах паризької “Культури”. – Київ : Критика, 2005. – 526 с.
3. **Chamberlin W. H.** The Ukraine. A Submerged Nation. – New York : the Macmillan Company, 1944. – 91 p.
4. **Bondioli R.** Ucraina terra del Pane. – Milano : Corbaccio, 1941. – 275 p.
5. **Wiedemeyer G.** Ukraine: Brot fur Europa. – Berlin : Curtius, 1942.
6. **Obermaier F.** Ukraine : Land der schwarzen Erde. – Wien : Wiener Verlagsgesellschaft, 1942. – 198 s.
7. **Bagnall-Bull E.** The Ukraine – the Granary of Europe. – London, [б. p.]. – 16 p.

Тема 7. Формування незалежної України у дзеркалі світових медіа (1991–2013).

- а) Постанова незалежної України у дзеркалі світової публіцистики;
- б) Утвердження української самобутності у глобальному медіадискурсі;
- в) Погляди Збігнева Бжезінського та Самуеля Гантінгтона на Україну;
- г) Відгуки про Помаранчеву революцію у світових медіа;
- д) Образ “пограничної землі”.

Тема 8. Практичне заняття №4. Утвердження української окремішності у глобальному медіапросторі (1991–2013). Обговорення опрацьованих текстів:

1. **Сорока М.** Україна в житті й на геополітичній карті Збігнева Бжезінського // Укрінформ. – 2017. – 13 черв.
2. **Дрогомирецький Б.** Гантінгтон попереджав... // Українська правда. – 2014. – 15 лип.
3. **Di Pasquale M.** *Ucraina terra di confine: Viaggi nell'Europa sconosciuta.* – Fagnano Alto : il Sirente, 2012.
4. **Friszke A.** *Kalendarium odrodzenia narodowego na Ukrainie 1985–1991* // *Więź.* – 1991 – №11–12.
5. **Polese A., Beacháin D.** *The Colour Revolutions in the Former Soviet Republics: Successes and Failures.* – Taylor & Francis, 2010. – 254 p.
6. **Åslund A., McFaul M.** *Revolution in Orange: The Origins of Ukraine's Democratic Breakthrough.* – Carnegie Endowment for International Peace, 2006. – 216 p.
7. **Mazzacane L.** *L'Ucraina 15 anni dopo la Rivoluzione Arancione.* – *Babilon Magazine.* – 2019. – 15 Aug.

Модуль 2. Україна у світових мас-медіа на сучасному етапі.

Тема 9. Майдан 2013–2014 рр. у дзеркалі світових медіа

- а) Українська революція в контексті аналогічних подій у різних країнах світу;
- б) Осмислення Майдану у світових медіа: спектр інтерпретацій;
- в) Фільми про Майдан іноземного виробництва;
- г) Майдан у російській інтерпретації;
- д) Майдан із перспективи сучасності.

Тема 10. Практичне заняття №5. Революція Гідності як момент епохальної трансформації образу України у світових медіа. Обговорення опрацьованих текстів:

1. **Карп'як О.** Десять фільмів про Майдан // *ВВС Україна.* – 2014. – 19 лист.
2. **Пашенко А.** Революція гідності: американський ракурс // *Кіно-Театр.* – 2016. – №5.
3. **Амосов Б.** Майдан. Початок – великий репортаж // *НВ.* – 2018. – 22 лист.
4. **Батурлин Д.** Тени "Майдана" // *Завтра.* – 2015. – 27 фебр.
5. **Pavlotski A.** 'They have bullets. We have the city': how protesters weaponised Kyiv. – *The Guardian.* – 2019. – 9 Aug.
6. **Kariakina A.** Five years on from 'Maidan', Ukraine's small successes are its real revolution. – *The Guardian.* – 2019. – 6 Mar.
7. **Kauffmann S.** *Génération Maïdan.* – *Le Monde.* – 2014. – 11 avril.

Тема 11. Українсько-російське протистояння у дзеркалі медіа Західної Європи, США та Канади;

- а) Західні медіа про перспективи України: песимізм та оптимізм;
- б) образ оплоту демократії у Східній Європі;
- в) образ корумпованої країни;
- г) проросійські настрої у західних медіа.

Тема 12. Практичне заняття №6. Медійний аспект входження/повернення України у євроатлантичну цивілізацію. Обговорення опрацьованих текстів:

1. Лельонек А., Лось Й., Матерняк Д. та ін. Потенціал слова. Міжнародні відносини і комунікація : стан і перспективи : колективна монографія. – Варшава–Львів, 2016.
2. Klimentiouk N. Das schreckliche Wort „Krieg“ // Frankfurter Allgemeine Zeitung. – 2018. – 5 Dez.
3. Applebaum A. Welcome, Americans, to the Ukrainian swamp // Washington Post. – 2019. – Sept. 20.
4. Ukraine has an extraordinary chance to turn things around // Washington Post. – 2019. – July 26.
5. Esch Ch. Ukraine Turns to a Comedian for Comfort // Spiegel Online. – 2019. – April 18.
6. Ukraine/Russie : la guerre des images // TéléObs. – 2014. – 17 déc.

Тема 13. Образ України у російських медіа

- а) Традиційний російський образ України (“окраїна”, “малоросія”, “братній народ”);
- б) Російський образ України після 2014 р. (“фашисти”, “бандерівці”).
- в) Феномен російської пропаганди;
- г) Феномен російського політичного ток-шоу та місце України у ньому.

Тема 14. Практичне заняття №7. Інформаційна складова російської агресії проти України. Обговорення опрацьованих текстів.

1. Померанцев П. Нічого правдивого й усе можливе. – Львів : УКУ, 2015. – 240 с.
2. Давидюк М. Як працює путінська пропаганда. – Київ: Смолоскип, 2016. – 200 с.
3. Бурковський П. Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014–2016 років // Media Sapiens. – 2017. – 4 лип.
4. Жигалкин Ю. На кого влияет и опасна ли кремлевская пропаганда? // Радио Свобода. – 2018. – 25 авг.
5. Мокрик Р. Як з українців «хохлів» робили // Збруч. – 2016. – 19 трав.
6. Melnyk Iurii. „Kraj wielkiego telewizora”: fenomen rosyjskiego politycznego talk-show (2014–2017) // Konteksty kultury medialnej. Perspektywa Rosji i Ukrainy. – Warszawa : Katedra Studiów Interkulturowych Europy Środkowo-Wschodniej. Uniwersytet Warszawski, 2018 – P. 41–55.

Тема 15. Українсько-російське протистояння у баченні медіа Азії, Африки та Латинської Америки.

- а) Російські впливи у країнах Глобального Півдня;
- б) Китайське бачення українсько-російського конфлікту;
- в) Латиноамериканська інтерпретація подій в Україні;
- г) Провідні африканські медіа про події в Україні 2013–2019 рр.

Тема 16. Практичне заняття №8. Образ України у дзеркалі світової публіцистики. Підсумки курсу. Обговорення опрацьованих текстів.

1. **Luo Li.** Ukraine at crossroads: a tool for the West against Russia or friend of China? // South China Morning Post. – 2019. – 5 Jun.
2. **Zeneli V., Haluhan N.** Why China is Setting its Sights on Ukraine // The Diplomat. – 2019. – October 4.
3. Anexação da Crimeia pela Rússia e a volta ao passado // O Globo. – 2014. – 20 mar.
4. **Negrin L. P.** Ucrania, una historia sin contar // Granma. – 2014. – 22 mayo.
5. Putin y el objetivo de desestabilizar a Ucrania // La Nación. – 2015. – 12 feb.
6. Ucrania: fuerzas desatadas que nadie puede controlar // Clarín. – 2014. – 19 jul.
7. **Burger J.** The return of Russia to Africa // New African. – 2018. – 12 Nov.